

П.Б. Хоєцький СУЧАСНИЙ СТАН ПОПУЛЯЦІЇ ВОВКА В УКРАЇНІ	184
Я.І. Капелюх ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОРНІТОКОМПЛЕКСІВ ПРИРОДНОГО ЗАПОВІДНИКА "МЕДОБОРИ"	190
В.Л. Мєшкова ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СПАЛАХІВ МАСОВОГО РОЗМНОЖЕННЯ КОМАХ-ДЕФОЛІАТОРІВ У ПРОСТОРІ ТА ЧАСІ	195
В.Д. Бондаренко, М.В. Чернявський, П.Б. Хоєцький, О.М. Литвиненко, Е.М. Рогатнєва ЗАСАДИ ЛІСОВОЇ ТИПОЛОГІЇ В МИСЛИВСЬКОГОСПОДАРСЬКІЙ ТА БІОТЕХНІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	198
С.А. Сторожук ТЕРІОФАУНА ЗАПОВІДНИКА "МЕДОБОРИ"	210
ДО ВІДОМА АВТОРІВ СТАТЕЙ	216

ПЕРЕДМОВА

АКАДЕМІК П.С. ПОГРЕБНЯК – КЛАСИК ВІТЧИЗНЯНОГО ЛІСІВНИЦТВА

Українське лісівництво має давню і славу історію. У його витоків стояли такі видатні лісівники, як І.Я. Данилевський, В.Я. Ломиковський, В.П. Скаржинський, В.С. Графф, Г. Стшелецький, С.М. Ходецький, Е. Головкевич.

Великий вклад у розвиток вітчизняного лісівництва зробили В.Д. Огієвський, Г.М. Висоцький, В.Г. Дубровинський, Є.В. Алексєєв, О.Г. Марченко, В.Я. Гурський, Б.Г. Іваницький, М.Ю. Шаповал, Д.В. Воробйов, Б.Й. Логгінов, Д.Д. Лавриненко, М.В. Давидов, К.Є. Нікітін, П.І. Молотков, І.М. Патлай, М.М. Горшенін, С.В. Шевченко та інші.

Зіркою першої величини серед видатних вчених-лісівників є постать академіка Петра Степановича Погребняка, 100-річчя від дня народження якого широко відзначалося у цьому році науковою і культурною громадськістю України. Видатний вчений-лісівник світового масштабу, талановитий педагог, відомий громадський діяч, вихователь численної когорти молодих науковців, людина високих організаторських здібностей – всіх цих високих визнань по праву заслужив П.С. Погребняк, здобув своїм талантом і невтомною багаторічною працею.

Як яскрава особистість він завжди притягував розум і серця науковців і практиків лісівництва, щедро ділився з ними своїм баченням розвитку лісівничої науки і лісового господарства, допомагав вирішувати найскладніші проблеми теоретичного і практичного характеру. Вражає широта ерудиції і наукових інтересів Петра Степановича Погребняка. В його наукових працях на високому теоретичному рівні розглядаються питання лісової екології, лісового ґрунтознавства, геоботаніки, фізичної географії, кліматології, палеогеографії, біоценології, степового лісорозведення, ландшафтознавства, взаємодії лісових порід. Особливо великий внесок він зробив у розвиток лісової типології. Представлена ним едафічна сітка типів лісорослинних умов, яка побудована на основі екологічних критеріїв – тропності та вологості ґрунту, визнана лісівниками всього світу і є надбанням світового лісівництва.

Актуальними і в даний час є результати досліджень П.С. Погребняка щодо впливу лісу на ґрунт і його вчення про лісову ґрунтову родючість. Велике наукове значення мають праці Петра Степановича, що стосуються закономірностей формування, функціонування та поширення лісових екосистем, форм сукцесій рослинного покриву у різних природно-географічних зонах, біохімічних взаємозв'язків між компонентами живої і неживої природи, прогнозування змін ландшафтної оболонки Землі внаслідок зростаючого техногенного впливу.

На вшанування пам'яті великого лісівника України – академіка П.С. Погребняка Українським державним лісотехнічним університетом у 1990 році було започатковано проведення Погребняківських читань. Спочатку вони проводились один раз у два роки. У цьому році на VI-их Погребняківських читаннях, за матеріалами якого підготовлений даний науковий збірник, було прийнято рішення про

проведення Погребняківських читань щорічно, чергуючи їх проведення у провідних центрах лісівничої науки і освіти – Українському державному лісотехнічному університеті (м. Львів), Національному аграрному університеті (м. Київ), Харківському державному аграрному університеті та Українському науково-дослідному інституті лісового господарства і агролісомеліорації (м. Харків).

Погребняківські читання склалися, вони стали традицією, яка є доброю пам'яттю про П.С. Погребняка, яка об'єднує, згуртовує всіх лісівників України до спільної творчої праці на благо і подальший розквіт українського лісівництва.

*Проф. Г.Т. Криницький, д.б.н. – завідувач кафедри лісівництва
Українського державного лісотехнічного університету*

1. ДО 100-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА П.С. ПОГРЕБНЯКА

Акад. С.М. Стойко, д.с.-г.н. – Інститут екології Карпат НАН України
**АКАДЕМІК ПЕТРО СТЕПАНОВИЧ ПОГРЕБНЯК – ВЧЕНИЙ,
ПЕДАГОГ, ПАТРІОТ, ГУМАНІСТ**

Міжнародний авторитет нації утверджується не лише політичним та економічним значенням держави, але й її внеском у світову культуру та науку. До плеяди вітчизняних вчених, наукові праці яких відомі далеко за межами України, належить академік Петро Степанович Погребняк. Його біографії та багатогранній науковій творчості присвячено чимало праць в Україні та за кордоном [1-7].

Завдяки широті наукових проблем, вивченню яких вчений присвятив своє творче життя, його слушно називають *натуралістом-енциклопедистом*. Класичні праці П.С. Погребняка в галузі лісового ґрунтознавства, лісової екології і фітоценології, геохімії ландшафтів є вагомим внеском в систему наук про Землю. Вони одержали широке визнання не лише в Україні, але й у світовій природознавчій літературі.

Досліджуючи малий кругообіг речовин в системі "лісовий біоценоз ↔ ґрунт", П.С. Погребняк, як ґрунтознавець, аргументовано пояснив родючість лісових ґрунтів. У процесі ґрунтоутворення він розкрив не лише фізіологічну, але й біогеохімічну функцію кореневих систем і заклав основи коренезнавства – нової наукової галузі в лісознавстві.

У своїх ґрунтознавчих працях П.С. Погребняк творчо розвивав ідеї В.В. Докучаєва про фактори ґрунтоутворення. Разом з російським ґрунтознавцем Н.П. Ремезовим в 1965 р. він опублікував підручник "Лесное почвоведение". У ньому дається якісна оцінка властивостей лісових ґрунтів, розглянуто питання кругообігу речовин у лісових екосистемах, з'ясовано фактори родючості ґрунтів. Підручник виявився настільки оригінальним, що вже в 1968 р. був перекладений у США на англійську мову і рекомендований для лісових факультетів.

Вагомий вклад вченого в розвиток біогеографії, ландшафтознавства, географії лісів. Лісовий біом П.С. Погребняк розглядав як явище історичне (фітоісторичне) та географічне, він з'ясував горизонтальні та вертикальні закономірності поширення лісів у голоцені та антропогенні трансформації в історичний період.

Завдяки інтерпретації взаємодії екологічних факторів у ландшафтних системах вчений сприяв розвитку геохімії ландшафтів, започаткував новий науковий напрямок "Екологія ландшафтознавства". Для геохімічних досліджень ландшафтів та з'ясування їх динамічних тенденцій П.С. Погребняк обґрунтував мережу еколого-географічних стаціонарів у різних природно-географічних зонах України.

Цікава синтетична гіпотеза вченого про генезис степових ландшафтів України під впливом інтегральної дії кліматичного, фітоценотичного та історичного (в розумінні антропогенного) факторів, яка одержала визнання ще за його життя.